

Nordland
FYLKESKOMMUNE

Kulturkvartalet, Bodø
Foto: Erik Veigård

By- og tettstedsutvikling i Nordland

Heidi Ramsvik

Stedsutviklingsamling på Røst 14. juni 2016

Strategi for stedsutvikling – tilskuddsordningen

Regional plan for by- og regionsenterpolitikk

Faglig råd for bypolitikk

Byromseminar 2016

Strategi for stedsutvikling i Nordland

A. Geografisk plassering

1. Tiltaket skal styrke regionsenterrollen
2. Tiltaket ligger innenfor byen eller tettstedets sentrum

B. Kvalitet i planlegging og utforming

1. Samordnet bolig, - areal og transportplanlegging
2. Sentrumsutvikling
3. Klimatilpasning
4. Kulturarv og stedsidentitet
5. Omgivelseskvalitet, universell utforming
6. Folkehelse – «Det gode liv»

Regionsentre i Nordland

- Narvik **14 202**
- Sortland **5 138**
- Bodø **39 384**
- Fauske **6 092**
- Svolvær **4 542**
- Leknes **3 251**
- Mo i Rana **15 592**
- Mosjøen **9 686**
- Sandnessjøen **5 963**
- Brønnøysund **4 955**

Tettstedstall ifølge Statistisk Sentralbyrå (SSB)

Hvorfor en strategi for stedsutvikling?

Mål for stedsutviklingen:

- Styrke byene som drivere for en god regional utvikling

Pedagogisk målsetting:

- Fokus på kompleksiteten i byutviklingen
- Viktigheten av å prioritere offentlige uterom

Politikk:

- Grunnlag for prioritering av økonomiske virkemidler

Kommune	Prosjektnavn	1. a) Tiltaket styrker stedets regionsenterrolle i henhold til fylkesplanens definisjon	1. b) Tiltaket ligger innenfor byen eller tettstedets sentrum	2. a) Tiltaket er del av en planlagt samordning av bolig, areal og transport	2. b) Tiltaket styrker sentrumstilbudet innen handel, kultur og service	2. c) Tiltaket bidrar til klimatilpasning	2. d) Tiltaket ivaretar og bygger videre på viktige kulturhistoriske kvaliteter, stedets karakter og identitet	2. e) Tiltaket bidrar til økt omgivelseskvalitet gjennom god utforming, tilpasset belysning, universell utforming og infrastruktur tilrettelagt for aktiv transport	2. f) Tiltaket fremmer folkehelseperspektivet og skaper en arena for «det gode liv»	Tilrådning 2016
Alstahaug	Utomhusområde Sjøbergsgate, Sandnessjøen									2 000 000
Rana	Havmannsaksen, delprosjekt Torg									-
Narvik	Stein Rokkans plass									2 500 000
Vestvågøy	Storgata på Leknes									2 250 000
Vågan	Henningsvær torg									250 000
Fauske	Nærturstier									-
Fauske	Møteplass i byrommet									-
Sum										7 000 000

Dokumentasjon: Hvilke tiltak virker – og hvordan?

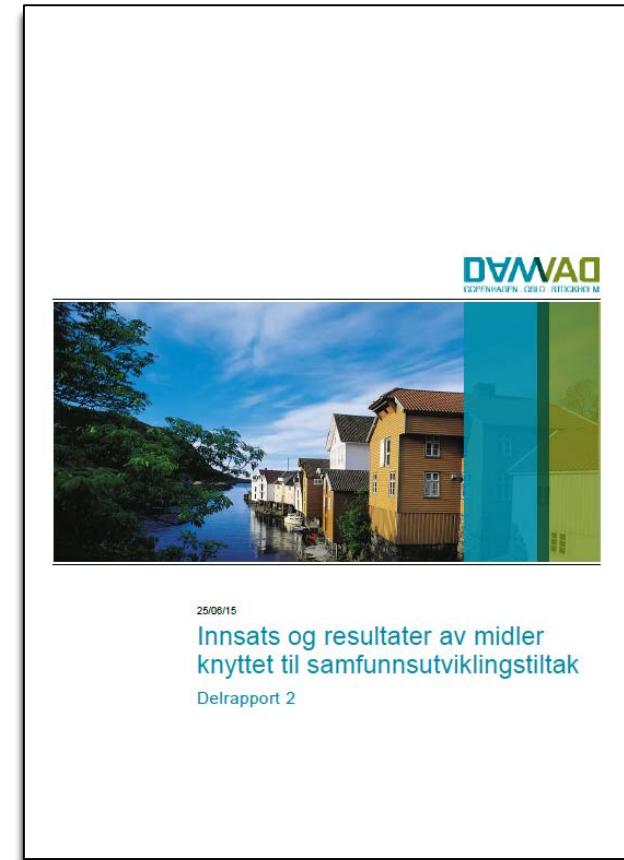
OFFENTLIGE UTEROM

www.nfk.no/uterom

- Foto
- Prosjektinformasjon

- Hvilken betydning for lokalsamfunnet?
- Evaluering?
- Målbare indikatorer?

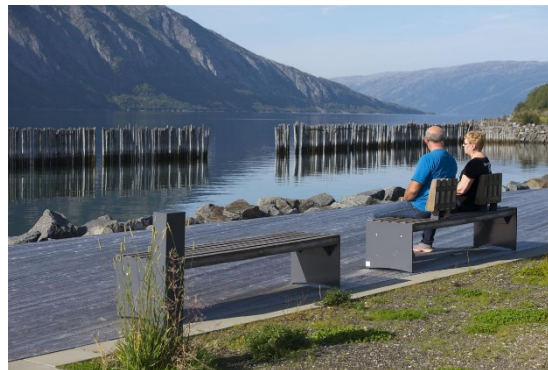
Regional plan for by- og regionsenterpolitikk

Målområder:

- *Vekstkraft*
- *Attraktivitet*
- *Regionforstørring*

Gjennomgående perspektiv:

- *By- og omland*

ATTRAKTIVITET avgrensning jf planprogrammet

Bypolitikken skal være med på å styrke de enkelte byenes attraktivitet og tiltrekningskraft som besøkssted og sted for mennesker å bo og oppholde seg.

Attraktivitet vil i denne sammenhengen fokusere på *bymessige kvaliteter*, og hvordan byene i Nordland best kan utvikle sitt potensiale gjennom byplanlegging og tilrettelegging for ønsket befolkningsutvikling.

I dette ligger det at *byvekst* skal håndteres på en god og bærekraftig måte og hvor utviklingen ikke styres av sektorinteresser hver for seg. Dette krever kunnskap om hvordan byutvikling skjer, og hvordan offentlig sektor kan legge til rette for utbygging av offentlig infrastruktur, offentlige tjenester og privat prosjekt- og eiendomsutvikling som ivaretar fellesskapets interesser.

Planen skal drøfte hvorledes *byplanlegging* kan brukes som virkemiddel for å få til en god og bærekraftig arealbruk som fremmer bedre miljø, helse og levekår i byen, og som favner både den enkeltes bo- og nærmiljø, og byens offentlige rom som arena for mangfold og fellesskap.

Hva skal gjøres i planarbeidet?

Planarbeidet skal legge grunnlag for *omforente strategier for byutvikling som fremmer og forsterker de ulike byene i Nordland attraktivitet*, og som svarer på de ulike byenes særlige utfordringer.

Det skal innhentes kunnskap, eller sammenstilles eksisterende kunnskap, om nåsituasjonen i byene knyttet til områdene:

- Byplanlegging
- Bykvalitet
- Byvekst

Gjennom medvirkning skal det utvikles strategier knyttet til temaet og identifiseres og prioriteres tiltak for hver enkelt by.

Kulturkvartalet, Bodø

Foto: Erik Veigård

Temagruppe attraktivitet

Sortering av tema i forkant av prosessmøter

Utforming av «hjelpespørsmål» og problemstillinger innenfor de 3B'er

- Arvid Olsen, Husbanken
- Mona Handeland, Kompetansesenter for distriktsutvikling (Distriktssenteret)
- Kirsten Hasvoll, NFK
- Ole Bernt Skarstein, NFK

Hva har vi spurt byene om?

Hvordan samarbeider ulike aktører i byen din om byutviklingen?

- hvilke eksisterende aktører og arenaer som finnes som er med på å gjøre byen attraktiv som bo- og besøkssted
- i hvilken grad er alle aktuelle aktører involvert på tvers av næring, kultur, frivillig og offentlig sektor

Hvilke overordnede planer legger spesifikt til rette for byens attraktivitet, vekst og utvikling?

- hvordan tilrettelegger kommunen for byens vekst og utvikling gjennom politisk vedtatte planer
- i hvilken grad har kommunen gjennom overordnede planer arbeidet med planmessig med boligbygging, kollektivutbygging og sentrumsplanlegging
- i hvilken er det lagt til rette for offentlig debatt og medvirkning

Hva er nåsituasjonen i din by når det gjelder byvekst?

- hvordan har kommunen tilrettelagt for handel og næring i byen, boligtilbud i sentrum og hvilke sentrumsfunksjoner kan tilrettelegge for attraktivitet
- er dette sett i sammenheng med nasjonale krav om samordnet areal-, bolig- og transportplanlegging, hvor fortetting og kompakt byutvikling, styrket kollektivtilbud og utbygging av gang- og sykkelveinett fremmes som viktige virkemidler
- i hvilken grad foreligger det bindende arealplaner, kollektivplaner, parkeringsrestriksjoner
- hvordan er situasjonen med hensyn til lokalisering av byfunksjoner (bolig, kulturtilbud, handel, offentlig tjenester)

Hva er nåsituasjonen i din by når det gjelder bykvalitet?

- folkehelse, bymiljø (støy, trafikk), sosiale og fysiske møteplasser og tilgang til grønne områder
- tilgang til gjennomgående rekreasjonsområder i byen, offentlige uterom, kulturmiljø og kulturminner, bygg og bygningsmiljø av høy arkitektonisk kvalitet, og tilgang til byfunksjoner
- i hvilken grad ivaretar kommunen medvirkning og inkludering ovenfor nye innbyggere og tilrettelegger for dette

Hva er nåsituasjonen i din by når det gjelder byplanlegging?

- kunnskap om handelsetableringer i og utenfor sentrum (handelsanalyser) som grunnlag for byutvikling
- parkeringssituasjon
- klimatilpasning
- planlegging for boliger i sentrum
- kompetanse og kunnskapsutvikling som viktig for byens arbeid med byutvikling

Hvilke svar har vi fått?

Byutvikling

- Arbeidsplasser
- Møteplasser
- Innvandrere i jobb
- Satse på kultur
- Omdømmebygging
- Involvere ungdom
- Inkludere frivillighet sektor
- Kommunen i førersetet
- Forutsigbare rammebetingelser
- Felles virkelighetsforståelse
- Samle gode krefter for felles mål
- Tydelig planverk med politisk retning og visjon for byen

Rådhusplassen, Narvik

Foto: Erik Veigård

Aktørsamarbeid

- Samkjørt næringsutvikling
- Styrke det regionale samarbeidet
- Samlokalisering av utviklingsmiljø
- Forpliktende samarbeid mellom politikere, administrasjon og næringer
- Formalisering av samarbeid mellom nabokommuner
- Strukturert samarbeid mellom offentlig sektor, næringsliv og frivillig sektor (sivilsamfunnet)

Byvekst

- Handel i sentrum
- Bedre kollektivtilbud
- Tilrettelegging for sentrumsboliger
- Arbeidsplasser i sentrum
- Fortetting
- Bedre fysiske infrastruktur og møteplasser
- Tilgjengelighet til sentrum og sentrumsfunksjoner

Strandpromenade, Fauske

Foto: Erik Veigård

Bykvalitet

- Åpne byen mentalt; hvordan møter vi folk?
- Fysiske samlingsplasser
- Integrerer studenter/elever i bybildet
- Heve utdanningsnivået
- Kulturtilbud og møteplasser for ungdom
- Estetikk i byrommet
- Styrke byens omdømme gjennom media
- Variert fritids- og kulturtilbud
- Levende by med urbane kvaliteter
- Øke kompetanse på byutvikling og bykvalitet
- Gode kommunale tjenester og integrering av innvandrere

Kulturkvartalet, Bodø
Foto: Erik Veigård

Byplanlegging

- Aktiv tomte- og boligpolitikk
- Involvere omlandet i byplanleggingen
- Styrke medvirkning i politiske prosesser
- Boliger som løfter byens attraktivitet som bosted
- Definer muligheter for byen gjennom en masterplan
- Integrer destinasjonsutvikling og lokal samfunnsutvikling
- Strategisk og langsiktig fokus i overordnet planarbeid

Nytorget, Mo i Rana
Foto: Erik Veigård

Generelt

- Tenke store tanker
- Heie på hverandre!
- Framsnakking for å bygge positiv identitet
- Konkretisere nordområdesatsingen
- Aktiv kommunikasjonsstrategi for å fremme byens styrker og som forteller suksesshistorier

Mosjøen
Foto: Erik Veigård

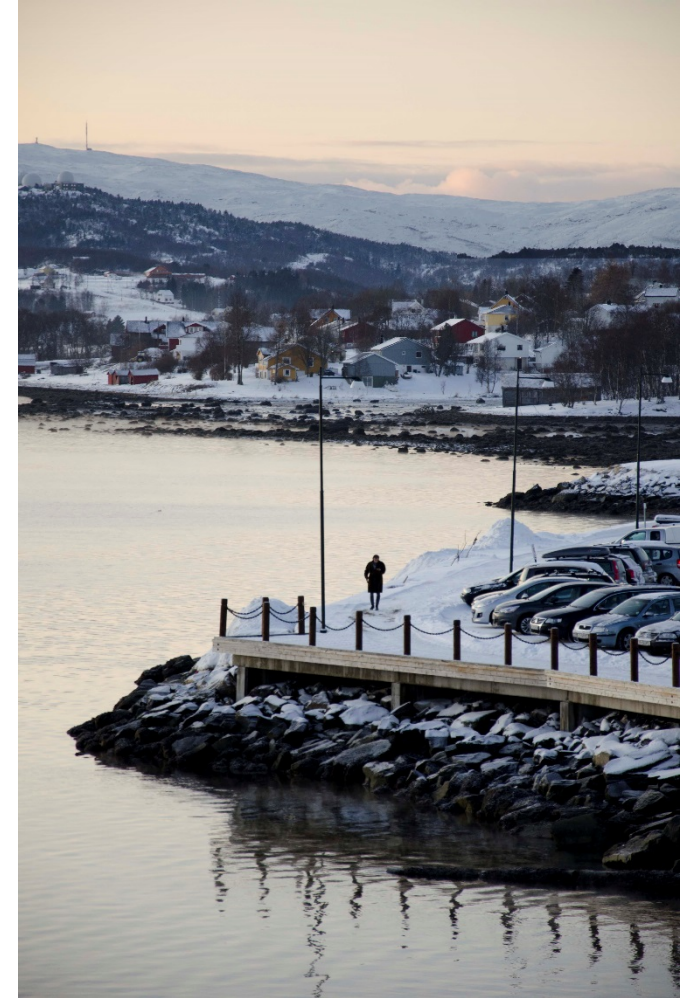
Mål og strategier for Nordland

Enighet om ideelle mål, men hvordan kommer vi dit?

Er det noen fokusområder som peker seg ut?

Hvilke områder skal fylkeskommunen ta ansvar for å gjøre noe med?

- Videregående utdanning
- Kollektivtilbud
- Kulturminner og kulturmiljø
- Reiselivsutvikling
- Folkehelse
- Rammebetingelser for frivillig sektor
- Regional arealpolitikk
- Planveiledning
- Kompetansebygging
- Nettverk

Strandpromenaden, Fauske

Foto: Erik Veigård

....og hva kan den enkelte by gjøre noe med?

- Økte attraksjonsverdi knyttet til:
 - Omdømme
 - Boligtilbud
 - Jobbmuligheter
 - Kulturtilbud
 - Rekreasjonsmuligheter
 - Utdanningstilbud
- Ta i bruk verktøy og metode
 - Medvirkning
 - Byplanlegging
 - Folkehelsearbeid
 - Boligpolitikk
- Etablere nettverk og samarbeidsrelasjoner
 - Kompetansebygging
 - Erfaringsoverføring

Berg i Sømna
Foto: Erik Veigård

Torgata, Bodø
Foto: Erik Veigård

Mål og strategier i *Regional plan for by- og regionsenterpolitikk*

Generelle strategier og tiltak

- Øke kunnskapen og by- og regionsenterutvikling
- Styrke samordning og samarbeid om by- og regionsenterpolitikk i Nordland

Regionforstørring

Mål 1:

Utvikle og styrke bo- arbeidsmarkeds- og serviceregionene

Vekstkraft

Mål 1: Utvikle byene i Nordland som innovasjonssentra

Mål 2: Gjøre byene i Nordland attraktive som etableringssted for nye offentlige og private arbeidsplasser

Attraktivitet

Mål 1: Byene i Nordland skal ha kompetanse og forståelse for by- og arealplanlegging som verktøy i byutvikling

Mål 2: Økt mangfold og sosial bærekraft

MÅL 3: Byene i Nordland skal være gode å bo i og verd å besøke

Faglig råd for bypolitikk

Faglig råd for bypolitikk

- **Kristin Gustavsen**, arkitekt og byutvikler (leder)
- **Grete Hovelsrud**, prof. Nord Universitet
- **Jelena Budesa**, daglig leder frivillighetsentralen på Herøy
- **Øystein Parelus**, leder Studenttinget Nord Universitet
- **Kirsti Hienn**, adm.dir. Hålogaland Ressursselskap (HRS)
- **Gustav Nielsen**, rådgiver og forsker innen miljørettet trafikk- og byplanlegging
- **Jan Peter Haugen**, Haugen AS (Bohus)

- **Morten Selnes**, Norconsult (sekretær)

Oppstartsmøte 10. mars 2016 med fylkesråd for næring, Mona Fagerås (SV) i midten

- Midtveisrapport juni 2016

- Publiseres i høringsperioden til regional plan for by- og regionsenterpolitikk
- Fokus på gjennomføring av «alle gode råd»
- Grunnlag for dialog med regionsenterkommunene

- Sluttrapport desember 2016

- Slutføres etter dialog med regionsenterkommunene og merknadsbehandling av regional plan
- Forankret i handlingsplan for regional plan

Byromseminar Nordland

BYROMSEMINAR NORDLAND

www.nfk.no/byrom

Bodø 2010

Narvik 2011

Mosjøen 2012

Sortland 2013

Brønnøysund 2014

Mo i Rana 2015

Sandnessjøen 2016

Leknes 2017

Fauske 2018

Svolvær 2019

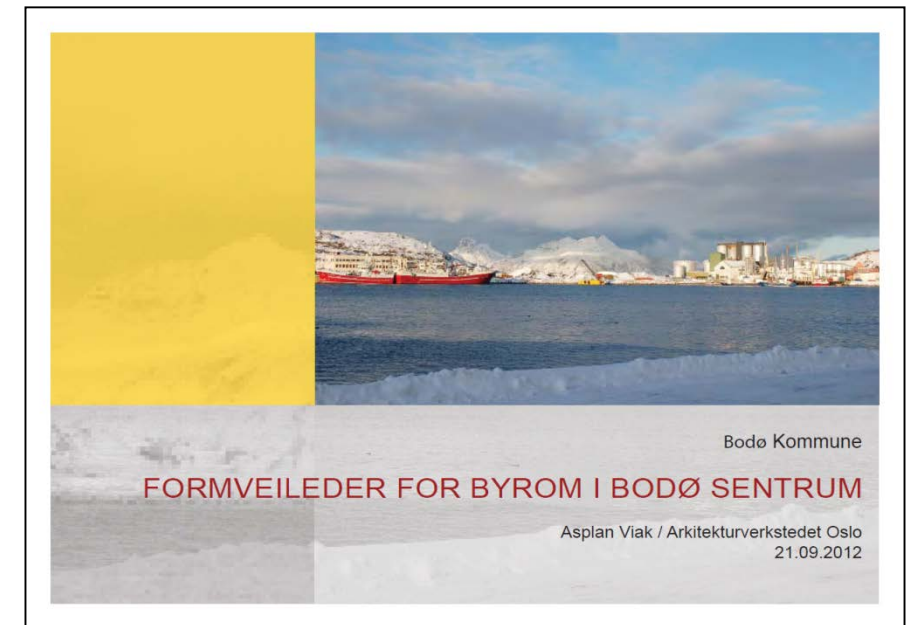
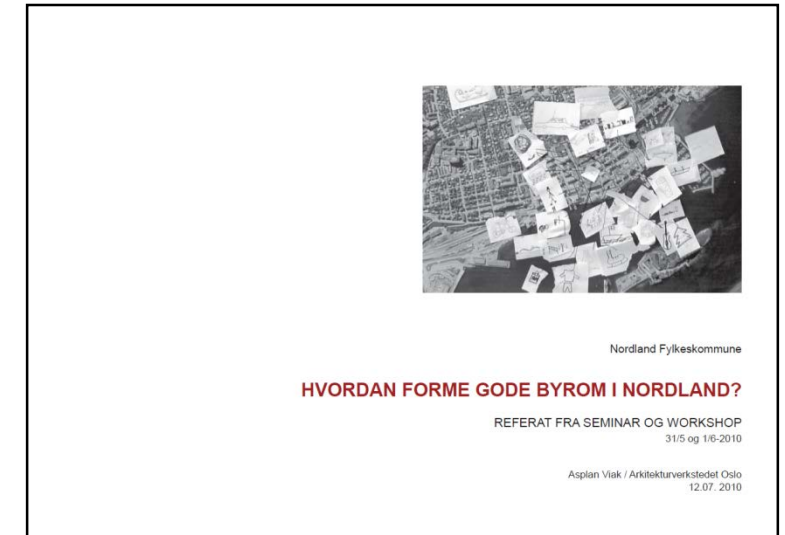
Bodø 2010

Samarbeid Nordland fylkeskommune og Bodø kommune. Støtte fra Husbanken.

Seminarrapport var grunnlag for formingsveileder for planlegging og utbygging i Bodø sentrum.

Workshopen ledet av Asplan Viak.

Formveileder for byrom i Bodø sentrum ble vedtatt i bystyret høsten 2012.

Narvik 2011

Samarbeid Nordland fylkeskommune, Narvik kommunen og Forum for stedsutvikling

Bakgrunn: kommunens arbeid med *kommunedelplan for sentrum*, og byens utvikling med tanke på flytting av E6 ut av sentrum.

Workshopen ledet av Norconsult med metoden ***Future City Game***

Mosjøen 2012

Planlagt og gjennomført i samarbeid med Nordland fylkeskommune, Vefsn kommune og Mosjøen og omegn næringsforening (MON).

Bakgrunn: pågående *områderegulering* av Mosjøen sentrum.

Workshopen ble ledet av IN'BY arkitekter.

Sortland 2013

Samarbeid Nordland fylkeskommune og Sortland kommune.

Bakgrunn: «midtveishøring» av ny Byplan for Sortland.

Workshopen ble ledet av Norconsult.

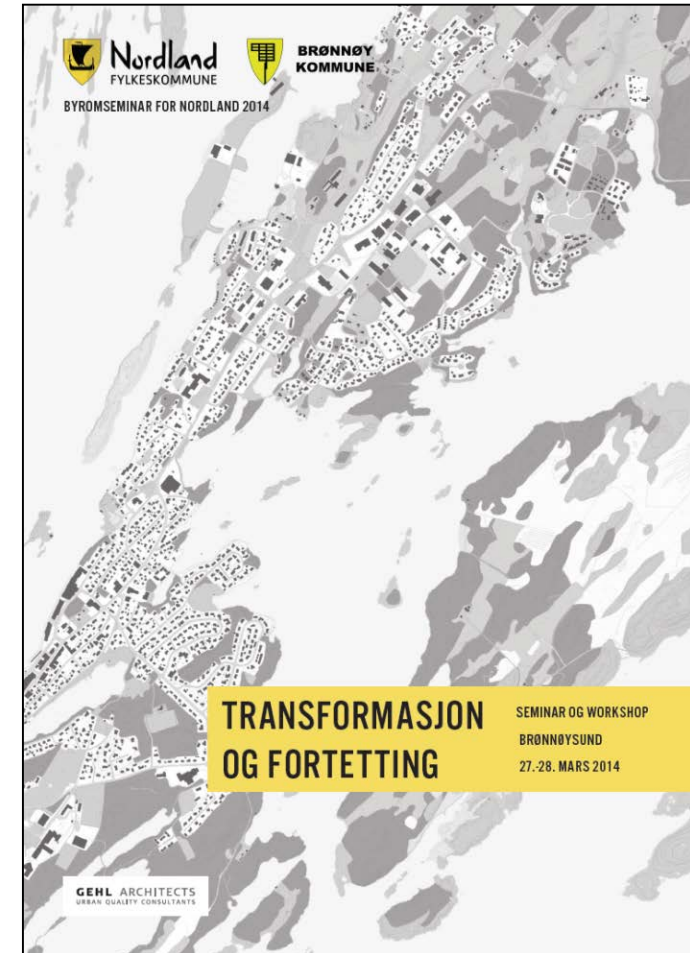
Brønnøysund 2014

Samarbeid Nordland fylkeskommune og Brønnøy kommune.

Tema: pågående transformasjon og fortetting av byer og tettsteder i Nordland.

Bakgrunnen: pågående planleggingsarbeidet for nytt bygg for Brønnøysundregistrene i sentrum.

Workshopen ble ledet av Gehl Architects.

Mo i Rana 2015

Samarbeid Nordland fylkeskommune og Rana kommune

Bakgrunn: Nylig vedtatt kommunedelplan for sentrum hvor det etter lang debatt var fastsatt sentrumsgrense.

Workshopen ble ledet av Gehl Architects.

Sandnessjøen 2016

- Regionsenterrollen
- Medvirkning og dialog
- 19. – 20. september

